

## Tanulni igen szükséges

*A gazdaságban arra vigyázni a legszükségesebb, hogy a sáfárnak, vagy akárkinek is akire akár egészen biztattatik, a gazdaság, akár annak valamely része, minden számban és mértékben adassék által és mi reája biztattatott, mindenről annak idejében számot adjon, mert a nélkül a gazdaságban minden bitang, préda, tékozlás. Abból következett a gazdag ember sáfárának is tékozlása, hogy tőle annak idején számot se vett, sőt, csak belé sem tekintett a gazdaságba. Azért is nem maga vette észre, hanem csak másoktól hallotta tékozlását és az bévándoltaték nála, mintha eltékozlotta volna az ő javait. Nem jobb lett volna-é látni, hogysem hallani? Hallani a tékozlás és megesett kár után késő volt. Látással eleit vehette volna a kárvallásnak. Ha már egyébre vigyázni nem akart, legalább a számadásra vigyázott volna. A számbavételhez a nagyobb gazdaságban többet, de a kis gazdaságban is egy kis számvetést, egy kis írást, egy kis olvasást tudni s mind a férfi, mind a leány gyermekeknek kicsinségekben tanulni igen szükséges. Azt mondja valaki, hogy másképpen is számot tarthat az ő kevéssére, ha különben nem, rovás által. Való, hogy sokan rovás által is számot tartanak és számot is vetnek, de az is igaz, hogy jobban számot tartanak, könnyebben számot vetnek, akik írást, olvasást, számvetést megtanultak, hogysem akik csak rovásról tudnak. Jaj, és mindig csak a rovás mellett maradnak-é? Mikor vesszük észre, hogy az adás-vevés a gazdaságnak és a jövedelem szaporításnak legjobb eszköze, mely által akik az írás és olvasás mellett a számvetést tudják és gyakorolják, míg mi a rováson számlálgatjuk vékony gazdaságunkat, elsummázzák előlünk a legjobb jövedelmeket? De ha egyéb nem volna is, az olvasásnak, írásnak, kivált a számvetésnek tanulása felébreszti a lélekben a figyelmezést, növeli az okoskodást és az embert a figyelmesség által gondossá, az okoskodás által maga javának kezelésére alkalmatossá teszi. Dolgozni a barom is tud, de figyelmezni és figyelmetességét nem csak az előtte való, hanem más több dolgokra is kiterjeszteni, a hasznost a kárótló okoskodás által megválasztani csak az ember és pedig csak a tanítás által figyelmességre s okoskodásra szoktatott ember tudja. A gazdaság a figyelmességtől a hasznos iparkodás az okosságától, mindkettő pedig a gyermeki taníttatástól, s szakoktatástól függ. Innét a gondos, a hasznos igyekezetű emberek a tanulatlanok között igen ritkák. Válik némelyekből, de csak némelyekből ám: többnyire dolgoznak mint az ökör, de mit, mikor, mint lehetne legjobb haszonnal meg nem gondolják. Amit bévesznek is munkájukból, azt haszonra fordítani nem tudják: mert ha másképp el nem vesztegetik is, a nagy figyelmetlenség s gondatlanság miatt veszni hagyják. Oh, ne fosszák meg a szülők az ő magzatjaikat, és nem csak a férfi hanem szinte a leánymagzatjaikat is vagy ha csak kevés olvasásnak s kevés írásnak, kevés számvetésnek tanulásától!*